

وقتی قنات ها پر می شوند و بادگیرها ساخته نمی شوند

پشت کردن به سنت ایرانی مدیریت آب

می کشیدند یک به یک از بین رفته و پر شده‌اند و از سوی دیگر در اصفهان مهاجرت‌های ممتی به خاطر کمبود آب و فرو نشست افزایش یافته است. دو گزارشی که از نظراتان می‌گذرد به حواشی پنجاه و سومین حادثه تخریب خط انتقال آب از کوهرنگ به زاینده‌رود به روایت مسئولان و مدیران اصفهانی و یزدی پرداخته است اما نکته ناگفته در همین روایت‌ها، گسست تاریخی در مدیریت یزدی و اصفهانی برای تبدیل تهدید بی‌آبی و کم‌آبی به فرصتی برای ساختن و آراییدن تمدن حاشیه کویر مرکزی ایران است.

مدیرعامل آب منطقه‌ای یزد:

قطره‌ای از آب انتقالی کوهرنگ وارد بخش صنعت و کشاورزی یزد نمی شود

عکس: محمد هفتانی (زاد اهر)

عمدتاً گندم و جو است، نیاز به حدود ده نوبت آبیاری دارد. در اصل آب مورد نیاز تنها یک نوبت آبیاری کشاورزی این منطقه معادل آب شرب یک سال مردم یزد است.» وی با بیان اینکه در این خصوص بارها با حضور مسئولان مختلف و مرتبط در استان موضوع بررسی، شفاف‌سازی و اطلاع‌رسانی شده است، ادامه داد: «این آمادگی در استان یزد وجود دارد که نمایندگان کشاورزان شرق اصفهان، مسئولان و نمایندگان استان اصفهان با حضور سازمان بازرسی کل کشور این موضوع را بررسی کنند تا یک‌بار برای همیشه این سوءتفاهم‌ها برطرف شود.» مدیرعامل شرکت منطقه‌ای استان با اشاره به اینکه بارش یزد یک سوم میانگین کشور است، گفت: «اگر منابع آب داخلی استان مستقیم وارد شبکه آب شرب شود فقط یک چهارم نیاز یزد را تأمین می‌کند که از آب‌های زیرزمینی مناطق خراب، زردگرد، بخش‌های کوچکی از میبد، منطقه محدودی از محمدآباد، منطقه‌ای از قلمر بافق، منطقه کوچکی در اشکذر و منطقه‌ای در بهاباد به میزان ۲۰ میلیون مترمکعب برداشت می‌شود.»

محبوبی در پایان خاطرنشان کرد: «این ۳۰ میلیون مترمکعب از منابع محلی استان با ۵۶ میلیون مترمکعب آب انتقالی به یزد از کوهرنگ (مخلوط می‌کنیم تا برای مردم استان قابل شرب باشد، با این وضعیت آب در استان، چه منطقه حکم می‌کند که آب انتقالی به یزد برای کشاورزی یا صنعت مصرف شود؟»

پرورش ماهی در یزد با آب‌های شور غیرقابل شرب

«عباس حاجی حسینی»، رئیس سازمان جهادکشاورزی یزد نیز در پاسخ به برخی ادعاها مبنی بر استفاده از آب شرب انتقالی استان در بخش کشاورزی اظهار کرد: «بالغ بر یک‌هزار و ۵۰۰ تن ماهی در استان یزد تولید می‌شود اما از آب شرب انتقالی به یزد در راستای آبی‌ پروری یا کشاورزی هیچ‌گونه استفاده‌ای صورت نمی‌گیرد و هزادایی دراین خصوص کذب است.»

وی ادامه داد: «تولیدات آبزیان در استخرهای ۲ منظوره کشاورزی با آب چاه و در ۱۰ مجتمع پرورش ماهی در تفت و بافق انجام شده که در آن فقط ماهی تیلاپیا تولید می‌شود.»

حاجی حسینی تأیید این است که تولید ماهی حائز اهمیت این است که تولید ماهی تیلاپیا در استان در آب‌های شور، نامتعارف و غیرقابل شرب و کشاورزی شهرستان بافق صورت گرفته و در یزد هیچ‌گونه پرورش و تولید ماهی آوزون برون یا ماهی‌های آب شیرین انجام نمی‌شود. «به گفته این مقام مسئول پرورش و تولید ماهیان خاوازی نیز تنها در مزرعه آزمایشی و تحقیقاتی در بافق به دلیل برابری میزان شور ی آب بعضی از چاه‌های این شهرستان با دریای خزر انجام می‌شود و تمام منابع آن شفاف است.»

زیربادگیرها بوزد. بحران‌های آبی اخیر که به خشکی تالاب گاوخونی، سرعت گرفتن فرو نشست در اصفهان و یزد، گاه و بیگاه شدن جاری بودن آب در زاینده رود، از بین رفتن کشاورزی پرقدمت در شرق اصفهان و اختلاف و کدورت بین دو استان یزد و اصفهان بر سر خط انتقال آب کوهرنگ به یزد انجامیده، نشان می‌دهد که مدیریت پرپیشینه مبتنی بر اقلیم و واقعیات جغرافیایی و زیست‌محیطی در یزد و اصفهان دچار گسست تاریخی شده بطوری که قنات‌های تاریخی در یزد که بیشترین بار تأمین آب در این استان حاشیه کویر را بر دوش

گزارش

شیما جهان بخش

خبرنگار

پنجاه و سومین حادثه تخریب خطوط انتقال آب یزد در اولین روزهای بهار امسال، هرچند تلخ بود اما بار دیگر ثابت کرد در شرایطی که سریال خشکسالی‌ها ادامه دار شده و بسیاری از مناطق کشور در معرض تنش آبی قرار گرفته‌اند، تنها راه برای گذر از این بحران «مدیریت بهینه منابع آب» و همکاری مردم با مسئولان در تمام استان‌هاست.

با وجود اعتراض‌های برخی کشاورزان اصفهانی درباره نحوه مصرف آب انتقالی به استان هم‌جوار و احتمال استفاده از این آب در صنعت و کشاورزی «علی اکبر پورجمشیدیان»، معاون امنیتی و انتظامی وزارت کشور که چندی پیش به منظور بررسی تعرض به خط انتقال آب شرب یزد به این استان سفر کرده بود، با تأکید بر اینکه موضوع آب انتقالی به یزد به طور کامل مورد بررسی قرار گرفته است، اظهار کرد: «آب انتقالی به این استان تنها برای شرب استفاده می‌شود و صنایع سهمی از آن ندارند.»

محمد رضا بابایی «استاندار یزد هم در این زمینه تأکید کرد یک قطره از آب زاینده‌رود به صنایع یزد داده نمی‌شود. او به «ایران» گفت: «موضوع آب انتقالی به یزد از منابع کوهرنگ صرفاً به شرب اختصاص دارد. ۹۸ میلیون مترمکعب آب اختصاص یافته به یزد از خط انتقال آب: حدود ۶۰ میلیون مترمکعب آن به یزد اختصاص یافته است. براساس آمارها این میزان کمتر از ۵ درصد کل آب حوزه کوهرنگ (یک میلیارد مترمکعب) را شامل می‌شود. البته این یک تصمیم ملی است و کسی حق ندارد در تصمیمات ملی دخشه و اختلال وارد کند.»

مصرف آب انتقالی به یزد کاملاً شفاف است

با وجود این صحبت‌ها همچنان برخی ادعا دارند مصرف آب انتقالی به یزد با ابهاماتی بی‌کیفیت تمام استان‌ها «جواد محبوبی» مدیرعامل آب منطقه‌ای یزد موارد مصرف آب انتقالی به یزد را کاملاً شفاف اعلام کرد و به «ایران» گفت: «تنها ۷ درصد آب حوزه آبریز زاینده‌رود به یزد منتقل می‌شود که آن هم تنها برای شرب مردم است. می‌دانیم تمام استان‌ها با کاهش بارش‌ها و به تبع آن کم‌آبی مواجه هستند اما نباید تبعات کم‌آبی در اصفهان را ناشی از این ۷ درصد آب انتقالی به یزد بدانیم.»

وی با تأکید براینکه باید با شفاف‌سازی و تبیین نحوه و محل مصرف آب حوزه زاینده‌رود از ارائه اطلاعات نادرست جلوگیری شود، افزود: «ما در استان یزد از هر نهاد، سازمان و فردی که تمایل داشته باشد دعوت می‌کنیم تا برای بررسی دقیق منابع و مسیرهای انتقال آب، به هر نقطه‌ای که مدنظرشان است مراجعه کرده و پس از انجام تحقیقات میدانی، اظهارنظر کنند.» محبوبی با بیان اینکه حتی یک قطره از آب انتقالی از کوهرنگ در صنعت و کشاورزی مصرف نمی‌شود، گفت: «در تمام این سال‌ها یک قطره آب مربوط به کشاورزی صرف نشده است. عده‌ای که دراین خصوص مدعی هستند یک گلاخانه منابع آبی شهر اصفهان هیچ اشاره‌ای نشده است و گویا اصفهانی وجود ندارد که مشکل کسری آب برای آن وجود داشته باشد، در حالی که اصفهان در کویر خشک قرار داشته و حل مشکل بی‌آبی آن تنها با عزم ملی میسر است.»

قنات‌ها، بچخال‌های مصنوعی، آب انبارها و... تجلی باید و آن کمبود آب است. تاریخ پرآورد اصفهان و یزد که در حاشیه کویر مرکزی ایران برخاسته و پالیده‌اند، ثابت کرده است که در سایه خرد و هوش ایرانی می‌توان تهدید کم‌آبی را چنان مدیریت و تبدیل به فرصت کرد که اصفهان نصف جهان شود و در یزد روستاهای دوام و بقا داشته باشند که با وجود ۳۰ سال بی‌بارانی، باغ‌های انار آن سبز و خرم باشد و یزد به شهر بادگیرها تبدیل شود تا در گرمای جانفرسای تابستانه حاشیه کویر: نسیمی ۲۰ تا ۳۰ درجه خنک‌تر از دمای محیط

رئیس کمیسیون ویژه آب شورای شهر اصفهان در گفت‌وگو با «ایران»:

نصف جهان دنبال صنایع آب بر نبود

عکس: محمد هفتانی (زاد اهر)

(زکات بده‌هایی که زکات‌بگیر شده‌اند) در پایین‌دست رودخانه سر در گریبان فقر و نداری و مشکلات اقتصادی و تأمین هزینه‌های فراوان جاری و روزمره خانواده خود شده‌اند.»

مجموعه‌های گردشگری و تفریحی

نادرالاصلی خاطرنشان می‌کند: «در حوزه زاینده‌رود یک مجموعه تفریحی همانند شهرهای دیگر احداث شده تا فرصت‌های گردشگری و تفریحی را با بهره‌برداری از فضای زیبای آن برای آحاد علاقه‌مندان گردشگران دوچندان کند: مجموعه‌ای که به امروز و دیروز تعلق نداشته و حدود ۴۰ سال پیش احداث شده است.» وی می‌گوید: «در حقیقت امکان احداث استخرهای متعدد در منطقه گردشگری به دلیل کوهستانی بودن این منطقه وجود ندارد.»

توزیع عادلانه منابع آب

رئیس کمیسیون ویژه آب و مناطق کم‌برخوردار شورای اسلامی شهر اصفهان چندین راهکار برای مدیریت منابع آب در حوزه آبریز زاینده‌رود پیشنهاد داده و تأکید می‌کند: «برای مدیریت منابع آب باید برداشت‌ها در بالادست، میان‌دست و پایین‌دست رودخانه رعایت شود. با این حال مهم‌ترین موضوع شفافیت است. شفافیت در ذخایر موجود و اینکه آب را چه کسانی و به چه میزانی باید برداشت کنند. باید افرادی که از قدیم حقیابه‌ای داشتند در اولویت قرار گیرند، نه آنهایی که تازه چند سال است باغات جدید ساخته و محصولات پربارپرگشت می‌کنند.» نادرالاصلی با اشاره به ضرورت برقراری عدالت در توزیع منابع و مصارف آب خاطرنشان می‌کند: «چرا باید هر ۳ یا ۶ ماه یک‌بار آب زاینده‌رود را به شرق اصفهان باز کرده و مقدمات خشک‌دگی و نابودی محصولات کشاورزان را فراهم کنند؟»

عزم ملی برای نجات زاینده‌رود

این مسئول اصفهانی می‌افزاید: «واقعیت این است که حوزه استحقاظی و تقسیماتی اصفهان، آب کافی قابل دسترس وجود داشته و در هیچ سیستم محیط‌زیستی تأثیر منفی ندارد و از هیچ شهر و بخش و مردمی، حقوقی ضایع نمی‌شود و اگر تخصیص تنها ۵ درصد از موجودی آب دنا، که در حوزه استان است سریع‌تر عملیاتی شود، اصفهان می‌تواند کسری آب شرب و محیط زیست و تالاب جهانی و ماندگار گاوخونی را برای چندین سال تأمین کند. این پروژه در حال حاضر در حال انجام بوده ولی متأسفانه تاکنون هیچ‌گونه اعتبار ملی به آن تخصیص داده نشده است. حتی در برنامه بودجه‌های سالانه و برنامه هفتم توسعه کشور نیز در خصوص تأمین منابع آبی شهر اصفهان هیچ اشاره‌ای نشده است و گویا اصفهانی وجود ندارد که مشکل کسری آب برای آن وجود داشته باشد، در حالی که اصفهان در کویر خشک قرار داشته و حل مشکل بی‌آبی آن تنها با عزم ملی میسر است.»

گزارش

بی‌تامیر عظیمی

خبرنگار

زاینده‌رود که روزگاری نماد زندگی و تمدن در قلب ایران زمین بود، چند سالی است با خشکیدگی، بحران‌های آبی و سوءمدیریت‌های پی‌درپی دست و پنجه نرم می‌کند؛ رودخانه‌ای تاریخی که نقش مهمی در تأمین آب شرب، کشاورزی و صنعت مناطق مرکزی ایران، بویژه استان اصفهان برعهده داشته و با تشدید بارگذاری‌های غیرمجاز در حوزه آبریز، به یکی از مهم‌ترین چالش‌های زیست‌محیطی و اجتماعی کشور تبدیل شده است. با این حال به باور بسیاری از کارشناسان، حفظ زاینده‌رود به عنوان یک میراث ملی، وظیفه‌ای همگانی است که نیازمند اقدام فوری، اتخاذ رویکردی جامع و چندوجهی با تصمیم‌گیری‌های دقیق و علمی است. طبق قانون، اولویت تخصیص آب باید به شرب، محیط‌زیست، قحابه‌داران و در نهایت کشاورزان تخصیص یابد؛ اولویی که در حوزه آبریز زاینده‌رود نادیده گرفته شده و نیازمند بازنگری در تخصیص‌های قدیمی است. با اصلاح نظام حکمرانی آب، بهره‌گیری از فناوری‌های نوین، توسعه کشاورزی پایدار و همکاری استان‌های «چهارمحال و بختیاری، اصفهان و یزد»، ذی‌نفعان مختلف و ...، شاید در آینده‌ای نه‌چندان دور لب‌های تشنه زاینده‌رود سیراب شده و چشم نصف جهان روشن شود.

«مجدد نادرالاصلی» رئیس کمیسیون ویژه آب و مناطق کم‌برخوردار شورای اسلامی شهر اصفهان به «ایران» می‌گوید: «اصفهان با گسترش فراوان جغرافیایی و جمعیت بالایی ۵ میلیون نفر در یک ۸ راهه استراتژیک جغرافیایی کشور قرار دارد. استثنایی که در آن صنایع بزرگ فولاد و آهن کشور استقرار یافته و به دلیل مصرف بالای آب، بر تشدید بحران کم‌آبی در استان دامن زده‌اند، در حالی که اصفهان لزوماً به دنبال این نبوده که کارخانه‌ها و صنایع آب‌بر، در این شهر احداث تا ناچار شوند بخشی از نیازهای آبی خود را از رودخانه زاینده‌رود تأمین کنند. با این حال شاهدیم که بهره و منافع صنایع و کارخانه‌های اصفهان به جیب مجموعه شرکت‌های سهامدار که عمدتاً خارج از استان هستند رفته و الزاماً برای خود اصفهان رهاوردی جز هوای آلوده، تردد روزانه حدود صد‌ها اتوبوس و خودروهای فراوان برای انتقال کارکنان این صنایع با حدود بیش از ۲۰ هزار نیروی انسانی را ندارد.»

سهم صنایع از زاینده‌رود

رئیس کمیسیون ویژه آب و مناطق کم‌برخوردار شورای اسلامی شهر اصفهان به تأمین آب مورد نیاز صنایع آب‌بر به

انسداد ۱۰۶۳۲ حلقه چاه غیرمجاز

برش

مرگ زودهنگام سفره‌های آب زیرزمینی با برداشت بی‌رویه از چاه‌های غیرمجاز در اصفهان ضرورت کنترل هوشمند منابع برداشت آب در نصف جهان را دوچندان کرده است. طبق گفته «مینا یکی» رئیس گروه حفاظت و بهره‌برداری از آب‌های زیرزمینی شرکت آب منطقه‌ای اصفهان به روزنامه ایران، از سال ۱۳۸۶ تا پایان سال گذشته، ۱۰۶۳۲ حلقه چاه غیرمجاز با حجم صرفه‌جویی در استان اصفهان پرو مسلوب‌المنفعه شده و حجم صرفه‌جویی آن را سال ۱۳۸۸ تاکنون به ۲۲۸ میلیون مترمکعب رسیده است.

کشت برنج به یک ششم رسید

«پیمان فیروزنیا» مدیر امور زراعت جهاد کشاورزی اصفهان با اشاره به اینکه خشکیدگی زاینده‌رود هیچ ارتباطی به کشت برنج در استان ندارد به «ایران» می‌گوید: «در سال‌های گذشته با اقدامات ترویجی مؤثر، سطح زیرکشت برنج از حدود ۴ هزار هکتار به ۱۲ هزار هکتار رسیده و این محصول با چاه آب آبیاری شده است، زیرا آب زاینده‌رود تنها چند بار در سال به صورت فصلی و مقطعی بازگشایی شده و نمی‌تواند برای کشت برنج مورد استفاده قرار گیرد.»